

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง คุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ตามการรับรู้เชิงประจักษ์ของผู้บริหาร และครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสิงห์บุรี ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

1. ความมุ่งหมายของการวิจัย
2. ความมุ่งหมายของการวิจัย
3. วิธีดำเนินการวิจัย
4. สรุปผลการวิจัย
5. อภิปรายผล
6. ข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ตามการรับรู้เชิงประจักษ์ของผู้บริหาร และครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสิงห์บุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสิงห์บุรี ตามการรับรู้เชิงประจักษ์ของผู้บริหารและครูผู้สอน จำแนกตามตำแหน่ง เพศ วุฒิการศึกษา อายุราชการ และขนาดโรงเรียน

สมมติฐานการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานไว้ดังนี้

คุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ตามการรับรู้เชิงประจักษ์ของผู้บริหารและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสิงห์บุรี จำแนกตามตำแหน่ง เพศ วุฒิการศึกษา อายุราชการ และขนาดของโรงเรียน มีความแตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสิงห์บุรี ปีการศึกษา 2551 จำนวน 332 คนจาก ประชากรทั้งหมด 1,978 คน ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 40 คน และ ครูผู้สอนจำนวน 292 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบสำรวจรายการ (check list)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้เชิงประจักษ์ของผู้บริหารและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสิงห์บุรี เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ส่งและเก็บแบบสอบถามจำนวน 332 ฉบับ ที่ให้กับผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสิงห์บุรี ได้รับแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ กลับคืนจำนวน 332 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาคัดเลือกฉบับที่สมบูรณ์ และทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้คอมพิวเตอร์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป โดยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย \bar{X} ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ทดสอบสมมติฐาน โดยการทดสอบค่าที (t-test) และทดสอบค่าเอฟ (F-test)

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง คุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ตามการรับรู้เชิงประจักษ์ของผู้บริหารและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสิงห์บุรี ผู้วิจัยสรุปผล ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่ครูผู้สอน คิดเป็นร้อยละ 88.00 เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 69.90 การศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 84.30 มีอายุราชการมากกว่า 20 ปี คิดเป็นร้อยละ 80.40 และอยู่โรงเรียนขนาดใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 39.80

2. คุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้เชิงประจักษ์ของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสิงห์บุรี นำเสนอเป็นรายด้าน ดังนี้

2.1 ด้านความเป็นผู้รู้หลักและรู้จักเหตุ พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 ลำดับ ดังนี้ 1) จัดสรรทรัพยากรในการปฏิบัติงานอย่างเหมาะสมเพื่อให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุด 2) มีเหตุผลก่อนจะพูด จะทำอะไร จะคำนึงถึงผลได้ผลเสียที่เกิดขึ้น และ 3) มี 2 รายข้อคือ สามารถวางแผนการดำเนินงานเพื่อให้การทำหน้าที่บรรลุผลสำเร็จกับเมื่อประสบปัญหาจากการปฏิบัติงานสามารถวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหานั้น

2.2 ด้านความเป็นผู้รู้ความมุ่งหมายและรู้จักผล พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 ลำดับ ดังนี้ 1) รู้จักและเข้าใจเป้าหมายของหลักสูตร 2) กำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการปฏิบัติงานร่วมกับคณะครูเพื่อให้เข้าใจตรงกัน และ 3) มี 2 รายข้อ คือร่วมมือกับคณะครูปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้กับให้คำแนะนำแก่คณะครูในการปฏิบัติงานที่ตรงกับเป้าหมายและหลักการ

2.3 ด้านความเป็นผู้รู้จักคน พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ย จากมากไปน้อย 3 ลำดับ ดังนี้ 1) ปฏิบัติตนให้เป็นที่ยอมรับ ศรัทธาและไว้วางใจแก่ผู้ได้บังคับบัญชา 2) วางตนได้เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ เสมอต้นเสมอปลาย และ 3) มีความสุขุมรอบคอบสามารถควบคุมอารมณ์ ช่มใจในสถานการณ์ต่างๆ ได้

2.4 ด้านความเป็นผู้รู้จักประมาณ พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 ลำดับ ดังนี้ 1) ใช้จ่ายทรัพย์สินได้เหมาะสมกับฐานะของตน 2) ควบคุมการใช้ทรัพยากรในการปฏิบัติงานให้เกิดประโยชน์ และคุ้มค่า และ 3) มอบหมายงานได้เหมาะสมกับกำลังความรู้ความสามารถของบุคลากร

2.5 ด้านความเป็นผู้รู้จักกาล พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 ลำดับ ดังนี้ 1) คิดปรับปรุงพัฒนางานให้ก้าวหน้าทันเหตุการณ์เสมอ 2) ใช้ความรู้ความสามารถในการบริหารงานได้เสร็จทันเวลา และ 3) จัดลำดับความสำคัญของงานในหน้าที่ได้เหมาะสม

2.6 ด้านความเป็นผู้รู้จักชุมชน พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 ลำดับ ดังนี้ 1) รู้และเข้าใจสภาพวัฒนธรรม ชนบทธรรมเนียม ประเพณี ของสังคมที่โรงเรียนตั้งอยู่ 2) ปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับชนบทธรรมเนียมประเพณีของท้องถิ่น และ 3) มี 3 รายข้อคือหาโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมกับสังคมตามควรแก่บทบาทหน้าที่, ปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับชนบทธรรมเนียมประเพณีของท้องถิ่นและรู้จักสภาพทางกายภาพของชุมชน

2.7 ด้านความเป็นผู้รู้จักบุคคล พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 ลำดับ ดังนี้ 1) สนับสนุน ส่งเสริมให้ผู้ได้บังคับบัญชาพัฒนาตนเองในวิชาชีพ 2) เปิดโอกาสให้ทุกคนได้แสดงความสามารถตามความถนัดอย่างเต็มที่ และ 3) เข้าใจในความแตกต่างระหว่างบุคคล

2.8 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยได้ ดังนี้ 1) ด้านความเป็นผู้รู้จักชุมชน 2) ด้านความเป็นผู้รู้จักกาล 3) ด้านความเป็นผู้รู้จักบุคคล 4) ด้านความเป็นผู้รู้ความมุ่งหมายและรู้จัก

ผล 5) ด้านความเป็นผู้รู้จักประมาณ 6) มีราย 2 ด้านคือ ด้านความเป็นผู้รู้จักคน และด้านความเป็นผู้รู้หลักและรู้จักเหตุ

3. เปรียบเทียบคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้เชิงประจักษ์ของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสิงห์บุรี

3.1 คุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้เชิงประจักษ์ของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสิงห์บุรี จำแนกตามตำแหน่ง ในภาพรวมและรายด้านทุกด้าน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

3.2 คุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้เชิงประจักษ์ของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสิงห์บุรี จำแนกตามเพศ ในภาพรวมและรายด้านทุกด้าน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

3.3 คุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้เชิงประจักษ์ของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสิงห์บุรี จำแนกตามวุฒิการศึกษา ในภาพรวมและรายด้านทุกด้าน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

3.4 คุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้เชิงประจักษ์ของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสิงห์บุรี จำแนกตามอายุราชการ ในภาพรวมและรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

3.5 คุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้เชิงประจักษ์ของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสิงห์บุรี จำแนกตามขนาดของโรงเรียน ในภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน ด้านความเป็นผู้รู้จักประมาณ และด้านความเป็นผู้รู้จักกาล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านความเป็นผู้รู้หลักและรู้จักเหตุ และด้านความเป็นผู้รู้จักบุคคล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านความเป็นผู้รู้ความมุ่งหมายและรู้จักผล ด้านความเป็นผู้รู้จักคน และด้านความเป็นผู้รู้จักชุมชน ไม่แตกต่างกัน เมื่อพบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย จึงทำการทดสอบรายคู่ด้วยโดยใช้วิธีเชฟเฟ

3.5.1 ด้านความเป็นผู้รู้จักประมาณ กลุ่มที่อยู่โรงเรียนขนาดเล็ก แตกต่างกับกลุ่มที่อยู่โรงเรียนขนาดกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3.5.2 ด้านความเป็นผู้รู้จักกาล กลุ่มที่อยู่โรงเรียนขนาดเล็ก แตกต่างกับกลุ่มที่อยู่โรงเรียนขนาดกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3.5.3 ด้านความเป็นผู้รู้หลักและรู้จักเหตุ กลุ่มที่อยู่โรงเรียนขนาดเล็ก แตกต่างกับกลุ่มที่อยู่โรงเรียนขนาดกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.5.4 ด้านความเป็นผู้รู้จักบุคคล กลุ่มที่อยู่โรงเรียนขนาดเล็ก แตกต่างกับกลุ่มที่อยู่โรงเรียนขนาดกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.5.5 ภาพรวม กลุ่มที่อยู่โรงเรียนขนาดเล็ก แตกต่างกับกลุ่มที่อยู่โรงเรียนขนาดกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับ คุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ตามการรับรู้เชิงประจักษ์ของผู้บริหารและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสิงห์บุรี พบประเด็นที่ควรนำมาอภิปราย ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้เชิงประจักษ์ของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสิงห์บุรี พบว่า การรับรู้เชิงประจักษ์ของผู้บริหารและครูผู้สอน เห็นว่าผู้บริหารมีคุณธรรม ตามหลักสัปปริสธรรม 7 ในด้านความเป็นผู้รู้จักชุมชนสูงที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นตัวละครสำคัญในการบริหารสถานศึกษา ให้เกิดประสิทธิภาพและบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายได้ นอกจากผู้บริหารจะต้องมีความรู้ ความสามารถแล้ว สิ่งสำคัญมากอีกอย่างหนึ่งคือ ผู้บริหารจะต้องใช้กระบวนการบริหารที่เน้นการมีส่วนร่วมของบุคลากรและองค์กรทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา มาร่วมกันทำงานให้บรรลุผลสำเร็จ ดังนั้นผู้บริหารจะต้องเข้าถึงชุมชน คือชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมให้ได้ ซึ่งสอดคล้องกับธีรรัตน์ กิจจารักษ์ (2542, หน้า 220) ได้กล่าวว่า ผู้บริหารจะต้องรู้จักและเข้าใจขนบธรรมเนียมประเพณีค่านิยม ความเชื่อของชุมชนที่ตนเข้าไปเกี่ยวข้อง โดยเฉพาะชุมชนที่ผู้บริหารทำงานอยู่ ผู้บริหารจะต้องปรับตัวให้เข้ากับสภาพของสังคมอย่างสมศักดิ์ศรี และฉลาดที่จะอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุขและกลมกลืน และยังสอดคล้องกับวันทนา เมืองจันทร์ (2544, หน้า 22) ได้กล่าวถึงความเป็นผู้รู้จักชุมชนสำหรับผู้บริหารที่จะนำไปปฏิบัติคือ ปรับตัวเข้ากับสังคมชุมชน รู้ความต้องการของท้องถิ่น รู้จักนำทรัพยากรที่มีประโยชน์ทางการศึกษาในท้องถิ่น มาใช้ให้เกิดประโยชน์ในสถานศึกษา

1.1 ด้านความเป็นผู้รู้หลักและรู้จักเหตุ พบว่า ในภาพรวมผู้บริหารและครูผู้สอนมีการรับรู้เชิงประจักษ์ในคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ตามหลักธรรมด้านความเป็นผู้รู้หลักและรู้จักเหตุในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายการ พบว่า ทั้งผู้บริหารและครูผู้สอนมีการรับรู้เชิงประจักษ์ในคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในระดับมากทุกรายการ แสดงว่าผู้บริหารสถานศึกษามีคุณธรรมด้านความเป็นผู้รู้หลักและรู้จักเหตุสูง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่ เป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจในหลักการ กฎหมาย ระเบียบการปฏิบัติงานในหน้าที่ เพราะบริหารทุกคนต้องผ่านการคัดเลือกและอบรมอย่างเข้มข้นจากหน่วยงานต้นสังกัด ก่อนการแต่งตั้ง ซึ่งสอดคล้องกับวันทนา เมืองจันทร์ (2544, หน้า 21-25) กล่าวว่าความเป็นผู้รู้หลักและรู้จักเหตุสำหรับผู้บริหารคือ ผู้บริหารจะต้องเป็นผู้มีความเข้าใจในหลักการ ทฤษฎี กฎระเบียบ รู้ว่าในฐานะผู้บริหารจะต้องมีหน้าที่และความรับผิดชอบอย่างไร วางแผนการ

ดำเนินงานเพื่อให้การทำหน้าที่บรรลุผลสำเร็จ และยังสอดคล้องกับธีรวัจน์ กิจจารักษ์ (2542, หน้า 218) ได้กล่าวถึงการแสดงออกของความเป็นผู้รู้หลักและรู้จักเหตุไว้ว่า ผู้บริหารต้องรู้จักหลักการ รู้กฎเกณฑ์ของเหตุผล รู้จักค้นคว้าหาเหตุผลของสิ่งที่คนเข้าไปเกี่ยวข้อง เป็นคนมีเหตุผลก่อนจะทำอะไร จะพูดอะไร จะคำนึงถึงผลได้ผลเสียไม่รวาม ยอมรับฟังความคิดเห็นและเหตุผลของผู้ได้บังคับบัญชาและผู้อื่น

1.2 ด้านความเป็นผู้รู้ความมุ่งหมายและรู้จักผล พบว่า ในภาพรวมผู้บริหารและครูผู้สอนมีการรับรู้เชิงประจักษ์ในคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ตามหลักธรรมด้านความเป็นผู้รู้ความมุ่งหมายและรู้จักผลในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายการ พบว่า ทั้งผู้บริหารและครูผู้สอนมีการรับรู้เชิงประจักษ์ในคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในระดับมากทุกรายการ แสดงว่าผู้บริหารสถานศึกษามีคุณธรรมด้านความเป็นผู้รู้ความมุ่งหมายและรู้จักผล สูง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่ต้องรู้นโยบาย เป้าหมายของสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสอดคล้องกับธีรวัจน์ กิจจารักษ์ (2542, หน้า 219) กล่าวว่า ความเป็นผู้รู้จักผลไว้ว่า คือ รู้ว่าการที่คนทำอยู่มีความมุ่งหมายอย่างไร เมื่อทำไปแล้วจะเกิดผลอะไร รู้ว่าหลักการต่างๆ ที่กำหนดไว้ มีความมุ่งหมายอย่างไร กำหนดไว้เพื่อประสงค์ประโยชน์อย่างไร และยังสอดคล้องกับวันทนา เมืองจันทร์ (2544, หน้า 21) ได้กล่าวว่า ความเป็นผู้รู้จักผลสำหรับผู้บริหาร คือ ผู้บริหารต้องบริหารโดยยึดเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ สามารถวิเคราะห์ผลที่จะได้รับจากการดำเนินงานต่างๆ อย่างถูกต้อง รู้จักและเข้าใจวัตถุประสงค์ของเป้าหมายของหลักสูตร

1.3 ด้านความเป็นผู้รู้จักคน พบว่า ในภาพรวมผู้บริหารและครูผู้สอนมีการรับรู้เชิงประจักษ์ในคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ตามหลักธรรมด้านความเป็นผู้รู้จักคน ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายการ พบว่า ทั้งผู้บริหารและครูผู้สอนมีการรับรู้เชิงประจักษ์ในคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในระดับมากทุกรายการ แสดงว่าผู้บริหารสถานศึกษามีคุณธรรมด้านความเป็นผู้รู้จักคน สูง ซึ่งสอดคล้องกับธีรวัจน์ กิจจารักษ์ (2542, หน้า 219) กล่าวว่า ความเป็นผู้รู้จักคน คือ การรู้จักวิเคราะห์พิจารณาตนเองอยู่เสมอว่ามีข้อเสียอย่างไร ควรแก้ไขปรับปรุงอย่างไร รู้จักพิจารณาฐานะบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของตน พิจารณากระทำและความประพฤติของคนว่าถูกต้องตามฐานะบทบาทหน้าที่ที่ตนดำรงอยู่หรือไม่ สำคัญตนผิดจากความเป็นจริง และยังสอดคล้องกับพิภพ วังเงิน (2549, หน้า 294) กล่าวถึงความ เป็นผู้รู้จักคนไว้ว่า ต้องพิจารณาตนเองให้เข้าใจ ต้องสำรวจตนเองอยู่เสมอ จะช่วยให้รู้จักตนเอง และลดปัญหาลงได้มาก การรู้จักตนเองจะเป็นประโยชน์ทั้งส่วนคนและส่วนรวม คือช่วยให้ประพฤติดนได้เหมาะสม นำมาซึ่งความสุข ความพอใจ ไกลทุกข์ภัย การจะรู้จักคนได้ต้องหัดมองคน สำรวจคน เรียบรู้คน

1.4 ด้านความเป็นผู้รู้จักประมาณ พบว่า ในภาพรวมผู้บริหารและครูผู้สอนมีการรับรู้เชิงประจักษ์ในคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ตามหลักธรรมด้านความเป็นผู้รู้จัก

ประมาณ ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายการ พบว่า ทั้งผู้บริหารและครูผู้สอนมีการรับรู้เชิงประจักษ์ในคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในระดับมากทุกรายการ แสดงว่าผู้บริหารสถานศึกษามีคุณธรรมด้านความเป็นผู้รู้จักประมาณ สูง ซึ่งสอดคล้องกับคณีย์ ไชโยธธา (2543, หน้า 285) กล่าวถึงความเป็นผู้รู้จักประมาณ หรือความเป็นผู้รู้จักความพอเหมาะพอดี ไว้ว่า รู้จักประมาณในการใช้จ่ายทรัพย์สิน รู้จักความพอเหมาะพอดี ในการทำงาน พุด คัด เล่น รู้จักประมาณ ในการลงโทษ ลงอาญา และยังสอดคล้องกับพิภพ วังเงิน (2549, หน้า 294) กล่าวไว้ว่า ความเป็นผู้รู้จักประมาณ คือ รู้จักความพอดี รู้จักประมาณคน ทำในสิ่งที่ไม่เกินความสามารถของตน แต่ไม่ด้อยกว่าสภาพของคน ประมาณฐานะความเป็นอยู่ของตนเองว่าเหมาะสมหรือยัง คนที่ไม่รู้จักประมาณ คือคนไม่รู้จักพอ มีความโลภไม่สิ้นสุด

1.5 ด้านความเป็นผู้รู้จักกาล พบว่า ในภาพรวมผู้บริหารและครูผู้สอนมีการรับรู้เชิงประจักษ์ในคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ตามหลักธรรมด้านความเป็นผู้รู้จักกาล ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายการ พบว่า ทั้งผู้บริหารและครูผู้สอนมีการรับรู้เชิงประจักษ์ในคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในระดับมากทุกรายการ แสดงว่าผู้บริหารสถานศึกษามีคุณธรรมด้านความเป็นผู้รู้จักกาล สูง ซึ่งสอดคล้องกับชมรมพัฒนาความรู้ด้านระเบียบกฎหมาย (2543, หน้า 226) กล่าวไว้ว่า ความเป็นผู้รู้จักกาล คือ รู้กาลเวลาอันเหมาะสม และระยะที่พึงใช้ในการประกอบกิจ กระทำหน้าที่การงานปฏิบัติการต่างๆ และเกี่ยวข้องกับผู้อื่น เช่นรู้ว่าเวลาไหนควรทำอะไร และทำให้ตรงเวลา ให้เป็นเวลา ให้ทันเวลา ให้พอเวลา ให้เหมาะสมให้ถูกเวลา และยังสอดคล้องกับสิริวัฒน์ กิจจารักษ์ (2542, หน้า 219) ได้กล่าวถึงความเป็นผู้รู้จักกาล ไว้ว่า ผู้บริหารต้องเป็นแบบอย่างในเรื่องการตรงต่อเวลาแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา ผู้บริหารต้องชาญฉลาดในการบริหารเวลา สามารถทำงานต่างๆ ในหน้าที่ความรับผิดชอบได้ทันเวลา ตามแผนปฏิบัติการกำหนดไว้

1.6 ด้านความเป็นผู้รู้จักชุมชน พบว่า ในภาพรวมผู้บริหารและครูผู้สอนมีการรับรู้เชิงประจักษ์ในคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ตามหลักธรรมด้านความเป็นผู้รู้จักชุมชน ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายการ พบว่า ทั้งผู้บริหารและครูผู้สอนมีการรับรู้เชิงประจักษ์ในคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในระดับมากทุกรายการ แสดงว่าผู้บริหารสถานศึกษามีคุณธรรมด้านความเป็นผู้รู้จักชุมชน สูง ซึ่งสอดคล้องกับพิภพ วังเงิน (2549, หน้า 294) กล่าวไว้ว่า ความเป็นผู้รู้จักชุมชน คือ การรู้จักถิ่นรู้จักสังคมรู้ว่าสังคมใด ควรปฏิบัติอย่างไรและกิจการที่จะต้องประพฤติต่อชุมชนนั้นๆ สังคมต่างๆ แต่ละสังคมมีลักษณะอย่างไร รู้กาลอันควรประพฤติปฏิบัติในถิ่นที่ชุมชนปกติสถานของชุมชน ประเพณี ขนบนิยม วัฒนธรรม วิถีชีวิตแบบใด และยังสอดคล้องกับวันทนา เมืองจันทร์ (2544, หน้า 22) ได้กล่าวถึงความเป็นผู้รู้จักชุมชนสำหรับผู้บริหารที่จะนำไปปฏิบัติคือ ปรับตัวเข้ากับสังคมชุมชน รู้ความต้องการของท้องถิ่น รู้จักนำทรัพยากรที่มีประโยชน์ทางการศึกษาในท้องถิ่น มาใช้ให้เกิดประโยชน์ในสถานศึกษา

1.7 ด้านความเป็นผู้รู้จักบุคคล พบว่า ในภาพรวมผู้บริหารและครูผู้สอนมีการรับรู้เชิงประจักษ์ในคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ตามหลักธรรมด้านความเป็นผู้รู้จักบุคคล ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายการ พบว่า ทั้งผู้บริหารและครูผู้สอนมีการรับรู้เชิงประจักษ์ในคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในระดับมากทุกรายการ แสดงว่าผู้บริหารสถานศึกษามีคุณธรรมด้านความเป็นผู้รู้จักบุคคล สูง ซึ่งสอดคล้องกับพระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตฺโต) (2551, กุมภาพันธ์ 17) กล่าวว่า ความเป็นผู้รู้จักบุคคลคือ การรู้จักบุคคลที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะคนที่มาร่วมงานร่วมการไปด้วยกันและคนที่เราไปให้บริการตามความแตกต่างเฉพาะตัว เพื่อปฏิบัติต่อเขาได้ถูกต้องเหมาะสมและได้ผล และยังสอดคล้องกับคณีย์ ไชโยธา (2543, หน้า 285) ได้กล่าวถึงความเป็นผู้รู้จักบุคคลไว้ว่า รู้จักและเข้าใจความแตกต่างแห่งบุคคลว่าบุคคลที่จะคบหาด้วยเป็นเช่นไร ควรให้ความสนิทสนมมากน้อยเพียงใด บุคคลใดควรหลีกเลี่ยงบุคคลใดควรคบหาสมาคม อันจะทำให้เกิดคุณประโยชน์ในการเลือกใช้คน ให้เหมาะกับงาน และเพื่อที่จะปฏิบัติต่อบุคคล ได้อย่างเหมาะสม สมดังคำกล่าวที่ว่า “ คุณคน ออก บอกคนได้ ใช้คนเป็น ”

2. การเปรียบเทียบคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาดูตามการรับรู้เชิงประจักษ์ของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสิงห์บุรี นำเสนอดังนี้

2.1 จำแนกตามตำแหน่ง ในภาพรวม ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน แต่สอดคล้องกับสุนทร ทองคำ (2544, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาพฤติกรรมด้านคุณธรรมของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการศึกษา พบว่า ครูผู้สอนและกรรมการโรงเรียนเห็นว่าผู้บริหารมีพฤติกรรมด้านคุณธรรมในการครองคน ครองคนและภาพรวม ไม่แตกต่างกันและยังสอดคล้องกับเกียรติบัณฑิต นามโคตร (2545, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาคุณธรรมของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุรินทร์ ตามความคิดเห็นของครูวิชาการและครูผู้สอน จำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์และประเภทโรงเรียนในการปฏิบัติงาน พบว่า ครูวิชาการและครูผู้สอนมีความคิดเห็น เกี่ยวกับคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ไม่แตกต่างกัน และยังสอดคล้องกับมงคล ภาธรธวานนท์ (2539, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องพฤติกรรมด้านคุณธรรมของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมด้านคุณธรรมของผู้บริหารตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทั้งโดยส่วนรวมและเป็นรายด้าน

2.2 จำแนกตามเพศ ในภาพรวม ไม่แตกต่างกันซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน แต่สอดคล้องกับพงษ์ศักดิ์ บุญธรรมกุล (2541, บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่องพฤติกรรมด้านมนุษยสัมพันธ์ของผู้บริหารตามหลักพุทธธรรม ในทัศนะของครู-อาจารย์ในสถานศึกษา สังกัดกรมอาชีวศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษา พบว่า ครูชายและครูหญิง มีทัศนะต่อ

พฤติกรรมกรรมการบริหารตามหลักพุทธธรรม ไม่แตกต่างกัน และยังสอดคล้องกับละเอียด แห่งคู (2546, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง คุณธรรมและจริยธรรมของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ความ ทักตะของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษา พบว่า ครูผู้สอนที่มีเพศชายและเพศหญิง มีทัศนะต่อคุณธรรมและจริยธรรมของผู้บริหารโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา ไม่แตกต่างกันที่ระดับ นัยสำคัญทางสถิติ .05

2.3 จำแนกตามวุฒิการศึกษา ในภาพรวม ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับ สมมติฐาน แต่สอดคล้องกับรัชนิวรรณ วรณพิรุณ (2546, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาคุณธรรมของ ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดในเขตพื้นที่พัฒนา ชายฝั่งทะเลตะวันออก ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความเห็นต่อการ ปฏิบัติตามหลักคุณธรรมของผู้บริหารโรงเรียนไม่แตกต่างกันในด้านความอ่อนโยนและความไม่ ไกรธ และยังสอดคล้องกับพงษ์ศักดิ์ บุญธรรมกุล (2541, บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่องพฤติกรรมด้าน มนุษยสัมพันธ์ของผู้บริหารตามหลักพุทธธรรม ในทัศนะของครู-อาจารย์ในสถานศึกษา สังกัด กรมอาชีวศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษา พบว่า ครู-อาจารย์ที่มีระดับการศึกษา ต่างกัน จะมีทัศนะต่อพฤติกรรมด้านมนุษยสัมพันธ์ของผู้บริหาร ไม่แตกต่างกัน

2.4 จำแนกตามอายุราชการ ในภาพรวม ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับ สมมติฐาน แต่สอดคล้องกับ บุญเสริม มงคลดาว (2543, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาคุณธรรมของ ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 12 ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนและกรรมการโรงเรียนที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความเห็นต่อการปฏิบัติ ตามคุณธรรม ของผู้บริหารโรงเรียนไม่แตกต่างกัน และยังสอดคล้องกับเกียรติบัณฑิต นามโคตร (2545, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาคุณธรรมของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดสุรินทร์ ตามความคิดเห็นของครูวิชาการและครูผู้สอน พบว่า ครูวิชาการและครูผู้สอนที่มี ประสบการณ์น้อยกว่า 5 ปี และ 5 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณธรรมของผู้บริหาร สถานศึกษาในภาพรวมและรายด้านทุกด้าน ไม่แตกต่างกัน

2.5 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน ในภาพรวมพบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน และสอดคล้องกับบุญร่วม คิตการ (2542, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาค้นคว้าการปฏิบัติตามคุณธรรมของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ตามทัศนะของครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครพนม ผลการวิจัย พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครพนม ในโรงเรียนที่มีขนาด ต่างกัน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กมีระดับ การปฏิบัติมากกว่าผู้บริหารในโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ และผู้บริหารในโรงเรียนขนาด กลาง มีระดับการปฏิบัติมากกว่า ผู้บริหารในโรงเรียนขนาดใหญ่ และยังสอดคล้องกับ

รัชนิวรรณ วรณพิรุณ (2546, หน้า 57) ได้ศึกษาคุณธรรมของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดในเขตพื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณธรรมของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา แตกต่างกัน โดยครูผู้สอนโรงเรียนขนาดเล็ก มีความคิดเห็นต่อคุณธรรมของผู้บริหารโรงเรียนสูงกว่า ความคิดเห็นของครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ ยกเว้นคุณธรรมของผู้บริหารโรงเรียนด้านความซื่อตรง ความไม่โกรธ และความอดทน ซึ่งครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดใหญ่ มีความคิดเห็นต่อคุณธรรมของผู้บริหารโรงเรียน สูงกว่าโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลาง

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง คุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ตามการรับรู้เชิงประจักษ์ของผู้บริหารและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสิงห์บุรี ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ด้านความเป็นผู้รู้หลักและรู้จักเหตุ พบว่า คุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ตามการรับรู้เชิงประจักษ์ในรายชื่อที่ว่า รับฟังความคิดเห็นและเหตุผล ในการปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชา มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าข้ออื่นๆ ซึ่งอยู่ในระดับมาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสิงห์บุรี ควรมีการอบรมให้ผู้บริหารสถานศึกษา รับฟังความคิดเห็นของผู้ใต้บังคับบัญชา

1.2 ด้านความเป็นผู้รู้ความมุ่งหมายและรู้จักผล พบว่า คุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ตามการรับรู้เชิงประจักษ์ในรายชื่อที่ว่า อธิบายความมุ่งหมายและหลักการของการปฏิบัติงานให้คณะครูเข้าใจ มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าข้ออื่นๆ ซึ่งอยู่ในระดับมาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสิงห์บุรี ควรมีการจัดการอบรมให้คณะครูเข้าใจถึงความมุ่งหมายและหลักการของการปฏิบัติงานในโรงเรียน

1.3 ด้านความเป็นผู้รู้จักคน พบว่า คุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ตามการรับรู้เชิงประจักษ์ในรายชื่อที่ว่า ยอมรับในความผิดพลาดในการปฏิบัติงานเมื่อตนเองเป็นต้นเหตุ มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าข้ออื่นๆ ซึ่งอยู่ในระดับมาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสิงห์บุรี ควรให้ผู้บริหารได้เข้ารับการสัมมนาปรับเปลี่ยนความคิดเพื่อยอมรับความผิดพลาดในการปฏิบัติงานที่มีสาเหตุมาจากผู้บริหาร

1.4 ด้านความเป็นผู้รู้จักประมาณ พบว่า คุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ตามการรับรู้เชิงประจักษ์ในรายชื่อที่ว่า ไม่มียึดมั่นถือมั่นความคิดของตนเองจนเกินไป มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าข้ออื่นๆ ซึ่งอยู่ในระดับมาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสิงห์บุรี ควรมีการจัดกิจกรรมร่วมกันระหว่างผู้บริหารและครูผู้สอน เพื่อปรับเปลี่ยนความคิดและละลายพฤติกรรมในการยึดมั่นถือมั่นในความคิดของตนเอง

1.5 ด้านความเป็นผู้รู้จักกาล พบว่า คุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ตามการรับรู้เชิงประจักษ์ในรายชื่อที่ว่า ไม่คำหนิผู้ได้บังคับบัญชาต่อหน้าผู้อื่น มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าข้ออื่นๆ ซึ่งอยู่ในระดับมาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสิงห์บุรี ควรแนะนำให้ผู้บริหารสถานศึกษาเข้าใจถึงคำว่า เอาใจเขามาใส่ใจเรา เพื่อเป็นการแนะนำให้ผู้บริหารสถานศึกษาหลีกเลี่ยงการคำหนิผู้ได้บังคับบัญชาต่อหน้าผู้อื่น

1.6 ด้านความเป็นผู้รู้จักชุมชน พบว่า คุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ตามการรับรู้เชิงประจักษ์ในรายชื่อที่ว่า รู้จักการนำภูมิปัญญาและแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นมาใช้ประโยชน์ มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าข้ออื่นๆ ซึ่งอยู่ในระดับมาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสิงห์บุรี ควรจัดทำศูนย์การเรียนรู้โดยนำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นและปราชญ์ท้องถิ่นเข้ามาเป็นผู้ให้ความรู้ในสถานศึกษา

1.7 ด้านความเป็นผู้รู้จักบุคคล พบว่า คุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ตามการรับรู้เชิงประจักษ์ในรายชื่อที่ว่า ให้การบำรุงขวัญครู ทั้งในด้านส่วนตัวและการปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าข้ออื่นๆ ซึ่งอยู่ในระดับมาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสิงห์บุรี - ควรจัดกิจกรรมบำรุงขวัญครูในวันครูแห่งชาติ เพื่อเพิ่มขวัญและกำลังใจให้ครู

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ศึกษาคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ตามการรับรู้เชิงประจักษ์ของคณะกรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครองนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสิงห์บุรี

2.2 ศึกษาคุณธรรมของครูผู้สอนในสถานศึกษา ตามการรับรู้เชิงประจักษ์ของผู้บริหารและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสิงห์บุรี

2.3 ศึกษาคุณธรรมของครูผู้สอนในสถานศึกษา ตามการรับรู้เชิงประจักษ์ของผู้บริหารและครูผู้สอน ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอื่นๆ